

**Stanovisko k dohodě o splátkách
(§ 31 zákona o majetku státu)**

Ustanovení § 31 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o majetku státu“ či „ZMS“) upravuje možnost sjednat plnění ve splátkách, a to buď v případě dosud nesplatných pohledávek (odst. 1) nebo u pohledávek již splatných (odst. 2).

Dosud nesplacené pohledávky (§ 31 odst. 1 zákona o majetku státu)

Ustanovení § 31 odst. 1 ZMS stanoví, že „*Plnění ve splátkách lze sjednat pouze výjimečně, pokud budoucí dlužník předem prokáže schopnost svůj dluh včas splnit a nebude ani z jiných okolností zřejmé, že splnění dluhu je tímto ujednáním ohroženo. Současně musí být dohodnuta splatnost celé pohledávky pro případ nesplnění kterékoli ze splátek.*“.

Použití pojmu „budoucí dlužník“ zřetelně poukazuje na skutečnost, že úprava v daném odstavci míří výlučně na pohledávky dosud nesplacené. I vzhledem k této okolnosti samotný zákon o majetku státu stanoví, že takto lze postupovat pouze výjimečně (takový postup by měl přinést výhodu státu, např. skrze odvrácení likvidačních důsledků pro dlužníka při trvání na splatnosti dluhu najednou, což by mohlo vést k ohrožení dobytosti části nebo i celé pohledávky). Podmínky, které musí být naplněny, aby příslušná organizační složka státu¹ vůbec mohla uvažovat o povolení splátek budoucímu dlužníkovi, jsou následující:

- (i) budoucí dlužník předem prokáže schopnost svůj dluh včas splnit (budoucí dlužník prokazuje naplnění dané podmínky sám, tj. aktivita je primárně na jeho straně, nikoliv na straně příslušné organizační složky státu); a
- (ii) nebude z jiných okolností zřejmé, že splnění dluhu je takovým ujednáním ohroženo (zde má naopak příslušná organizační složka státu důsledně ověřit dlužníkova tvrzení a zkoumat další okolnosti vztahující se mj. k dlužníkově solventnosti).

Povinnou náležitostí příslušného právního jednání je pak ujednání o splatnosti celé pohledávky pro případ nesplnění kterékoliv ze splátek (tzv. ztráta výhody splátek). Zatímco ustanovení § 1931 věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ponechává možnost sjednání ztráty výhody splátek na smluvních stranách, ustanovení § 31 odst. 1 (i odst. 2) ZMS naopak předepisuje příslušné organizační složce povinně

¹ S ohledem na ustanovení § 54 odst. ZMS dopadá podaný výklad rovněž na státní organizace, na které se vztahuje působnost zákona o majetku státu.

takové ujednání do dohody zakotvit. Pokud by příslušné právní jednání zmíněné povinné ujednání neobsahovalo, pak by se v souladu s ustanovením § 58a odst. 3 věta první² ZMS k dotčené dohodě vůbec nepřihlíželo (tzn., že by šlo o nicotné právní jednání). V souvislosti se zmíněnou obecnou úpravou v občanském zákoníku je vhodné upozornit, že v souladu s ustanovením § 1931 věta druhá občanského zákoníku musí příslušná organizační složka státu uplatnit daný postup (tj. dožadovat se splatnosti celé pohledávky) „nejpozději do splatnosti nejbližší příští splátky“.

Splatné pohledávky (§ 31 odst. 2 zákona o majetku státu)

Ustanovení § 31 odst. 2 ZMS stanoví, že „*Ze závažných důvodů lze dohodnout s dlužníkem splátky i u splatného dluhu. Dluh přitom musí být dlužníkem písemně uznán co do důvodu a výše, popřípadě přiznán pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu. Současně musí být dohodnuta splatnost celé pohledávky pro případ nesplnění kterékoli ze splátek, jakož i to, že dlužník bude ve splátkách plnit též úroky z prodlení a že stát je v případě prokazatelného zlepšení majetkových poměrů dlužníka oprávněn od ujednání o dalších splátkách odstoupit.*“.

Citované ustanovení § 31 odst. 2 ZMS tedy primárně umožňuje příslušné organizační složce státu uvažovat o uzavření dohody o splátkách s dlužníkem pouze "ze závažných důvodů". Uvedený ústupek vůči dlužníkovi by tak měl být využíván skutečně výjimečně a jen v odůvodněných případech. Ačkoliv to z ustanovení § 31 odst. 2 ZMS explicitně nevyplývá, pak obdobně jako v případě odstavce 1 téhož ustanovení by důvody ospravedlňující uzavření dohody měl uvést a prokázat sám dlužník. Na uzavření dohody nicméně není právní nárok, a proto i v případě, že jsou splněny všechny zákonem stanovené podmínky pro její uzavření, příslušná organizační složka státu není povinna takovou dohodu uzavřít.

Samotné ustanovení § 31 odst. 2 ZMS dále předepisuje určité povinné náležitosti, které musí dohoda o splátkách obsahovat. Při jejich absenci by se pak (shodně jako v případě jejich absence v dohodě uzavírané dle odstavce 1) v souladu s ustanovením § 58a odst. 3 věta první ZMS k dotčené dohodě vůbec nepřihlíželo. Zmíněnými povinnými náležitostmi příslušného právního jednání jsou:

- (i) písemné uznání dluhu dlužníkem co do důvodu a výše, popř. přiznání dluhu pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu (náležitosti uznání dluhu upravuje ustanovení § 2053 občanského zákoníku, a jde především o písemnou formu právního jednání a uznání dluhu jak co do důvodu, tak i výše);
- (ii) dohodnutí splatnosti celé pohledávky pro případ nesplnění kterékoliv splátky (tzv. ztráta výhody splátek, viz výše bod 1);
- (iii) stanovení, že dlužník bude plnit ve splátkách rovněž úrok z prodlení, který naběhl za dobu dosavadního prodlení, tzn. za dobu od počátku prodlení do sjednání dohody o splátkách (v obecné rovině chápeme dohodu o splátkách jako ujednání posouvající termín splatnosti pohledávky, nicméně okolnosti každého jednotlivého případu mohou odůvodnit rovněž postup podle § 1973

² § 58a odst. 3 věta první ZMS: „Pokud právní jednání neobsahuje ujednání, která musí podle tohoto zákona obsahovat, nepřihlíží se k nim.“.

občanského zákoníku³, podle kterého „Dojde-li k dohodě, že dluh již splatný bude plněn ve splátkách, a chce-li věřitel, aby dlužník ve splátkách platil i úroky z prodlení, musí to být výslovně dohodnuto.“. S ohledem na § 14 ZMS a tam zakotvenou zásadu hospodárnosti může tedy jednotlivý případ odůvodnit, aby byly, nad rámec požadavku ustanovení § 31 odst. 2 ZMS, požadovány rovněž úroky z prodlení za dobu od uzavření dohody o splátkách do doby splatnosti sjednaných splátek. A to po analýze konkrétních okolností dotčeného případu, kdy např. majetkové poměry dlužníka by umožnily takový postup aplikovat, aniž by byl ohrožen sledovaný účel, tj. řádné splnění pohledávky státu); a

- (iv) ujednání, že stát je v případě prokazatelného zlepšení majetkových poměrů dlužníka oprávněn od ujednání o dalších splátkách odstoupit.

Závěr

K samotnému uzavření dohody o splátkách je nezbytné zdůraznit, že je čistě na příslušné organizační složce státu, aby ony výjimečné případy (§ 31 odst. 1 ZMS) a závažné důvody (§ 31 odst. 2 ZMS) posoudila, neboť rozhodnutí o sjednání dohody je plně v její gesci (a rovněž na její odpovědnosti), kdy musí být respektována mj. zásada hospodárnosti zakotvená v ustanovení § 14 ZMS.

³ Dříve ustanovení § 521 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.